

Крежката връзка образование – бизнес

Висшисти от хуманитарните специалности работят като продавачи, а недостигът на инженери продължава да е голям

Иглика Горанова

Връзката образование – бизнес е много крежка, но поне я има. Това показват данните от рейтинговото проучване на университетите за 2018 г., което извършва Институт „Отворено общество“

В най-търсените от работодателите специалности – "Компютърна и комуникационна техника" и "Информатика и компютърни науки", се обучават около 8000 студенти. За сравнение студентите по "Икономика", "Администрация и управление", "Туризм", "Право", "Психология" са почти 80 000.

„Отчитаме, че имаме голям процент нерационално търсене, което не зависи от бъдещата реализация на студентите, а от това да се учи заради самата диплома – администрация и управление, туризм, икономика... От друга страна, имаме драматичен недостиг на инженери“, призна пред „Икономист“ министърът на образованието и науката Красимир Вълчев.

„Отдавна предупреждаваме, че най-голям е недостигът от инженери, ИТ специалисти и на специалисти по човешки ресурси. А има излишък на кадри в администрацията - 23%, във финансите и счетоводството - 20%, и при операторите в кол центрове“, коментира пред „Икономист“ Ивелин Желязков от Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ). Той все пак отчита някакъв напредък в макар и плахите все още стъпки по намаляване бройката на специалностите, в които няма реализация. Първите стъпки например прави единият от големите икономически

вузове – УНСС. От там съобщиха пред „Икономист“, че са намалили приема за първокурсници с над 13% в двете си големи направления "Икономика" и "Администрация и управление" – от 4090 души през миналата на 3522 в настоящата учебна година.

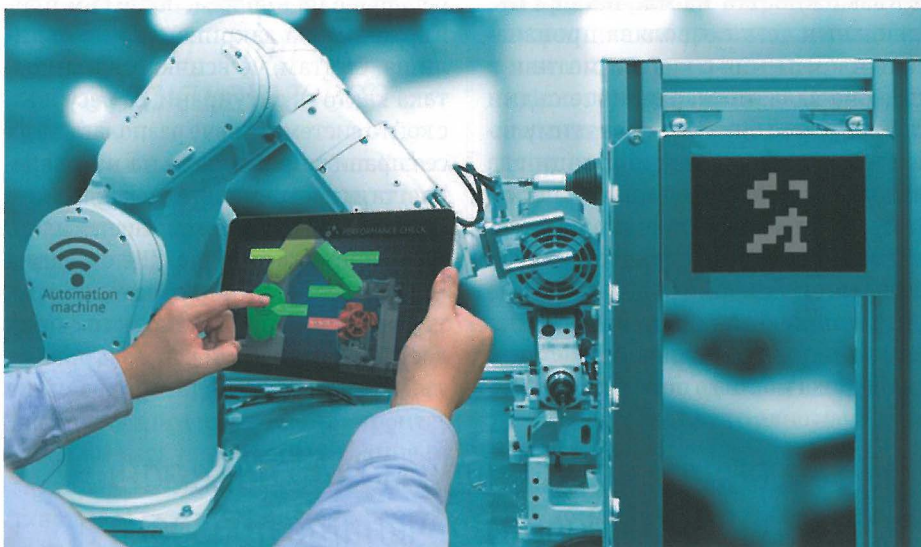
Какво иска бизнесът

Предложението на АИКБ за учебната 2018/2019 г. бе за машинно инженерство приемът на първокурсници във вузовете в страната да е 2200, а про-

светното министерство отпусна 1555; за „Електротехника, електроника и информатика“ – 3200, МОН даде 1835; за „Комуникационна и компютърна техника“ - 3600, одобрени 2885; за общо инженерство - 2400, оставени 1774; работодателската организация предложи бройката за филологическите специалности да падне на 1800 души, МОН одобри 2337. "Липсата на специалисти за бизнеса означава, че не развиваш дейност", коментира Желязков и прогнозира продължителен глад на трудовия пазар при липса на по-решителни политики.

И в момента във вузовете в страната в направление "Икономика" учат най-много студенти - 42 000. Следват "Администрация и управление" - 18 000, „Медицина“ - 13 430, "Педагогика" - 12 711, "Право" - 10 392. "Математика" учат само 412 души.

Приемът по професионални направления зависи от оценката от акредитация, от оценката за научна дейност и от отчетената реализация - безработица и приложимост на висшето образование при завършилите последните пет години, обясни министър Вълчев. И приоритетни са направленията, при които има разминаване между днешното търсене на пазара на образование и бъдещите потребности на пазара на

ИНВЕСТИЦИИ: Рейтингите на университетите насърчават бизнеса да инвестира в модерни лаборатории

труда. МОН се опитва с механизма на приема, със стипендии и с финансирането на университетите да запълни това разминаване.

Разлика в заплатите

Освен в специалностите, свързани с ИТ, високо е заплащането и на завършилите "Математика", "Металургия", "Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми", "Обществено здраве", "Електротехника, електроника и автоматика", "Военно дело".

За размера на заплатата от сериозно значение обаче е не само специалността, но и в кой вуз е завършена. Завършилите ИТ в Софийския университет вземат над 3800 лева на месец, а колегите им от Шуменския получават средно под 1000 лв. В направлението "Икономика" най-високи доходи имат възпитаниците на СУ и Американския университет в Благоевград - над 2200 лв., докато икономисти от Икономическия университет във Варна и Стопанската академия в Свищов - по около 1000 лв., а от Европейското висше училище по икономика и мениджмънт в Пловдив - 850 лв. При медицината няма разлики според вуза и заплащането е между 1300 и 1470 лв.

Висшистите от много професионални направления в хуманитарната област най-често си намират работа, за която не се иска висше образование, като най-разпространената професия е преподавач.

Как ще помогне държавата

Просветното министерство работи по две нормативни промени, за да адаптира висшето образование към пазара на труда. „С промени в Закона за висшето образование ще бъдат освободени от такси студентите от специалности, в които броят им е малък, а има драматичен недостиг на кадри, т.е. образованието за тях ще стане безплатно“, обяви министър Вълчев. С изменение на правителствено постановление №64 пък за тези направления от дефицитни специалности ще се отпускат повече бройки. Към момента, по думите на министъра, това са всички инженер-

Чл.-кор. проф. д-н Георги Михов, ректор на Техническия университет в София:

Най-малко се търсят специалностите в енергетиката

През учебната 2018/2019 г. в Техническия университет са постъпили почти толкова студенти, колкото и през миналата година – около 3500 първокурсници, съвсем леко над миналогодишния прием. Най-търсени са специалностите от областта на компютърното и софтуерното инженерство, комуникационна и електронна техника. С най-голямо внимание се ползва авиационното инженерство. Новата специалност "Информатика и софтуерно инженерство" има много висок рейтинг.

Най-малко търсените специалности са „Топлоенергетика“, „Ядрена енергетика“, „Електроенергетика и електрообзавеждане“. Една от причините е недостатъчен брой на професионални гимназии, които да подготвят кадри за тази индустрия. Това е доста тревожна тенденция, тъй като в следващите няколко години ще доведе до липса на кадри в сектор, който е от ключово значение за икономиката на страната. Леко завишен интерес има при машиностроителните специалности, особено в областта на мехатрониката.

Реализацията на студентите, завършили ТУ, е доста над средното ниво – между 70 и 95%. Но границите между направленията в инженерните науки са относителна величина – няма никакъв проблем инженер по електроника да се реализира като компютърен специалист например. В България вече има достатъчно предприятия, където инженерите могат да се реализират. В Казанлък например, който е известен машиностроителен център, гладът за инженери е изключително голям.

Според въведения през 2011 г. модел на финансиране на висшите училища в България относителният дял на средствата за издръжка на обучението се формира в резултат на оценка на качеството на обучението и реализацията на пазара на труда. При ТУ увеличението тази година е с около 18% спрямо миналата. Промените са най-вече в резултат на увеличаването на тежестта на комплексната оценка за качеството на обучение. И това не е случайно. Настоящата акредитационна оценка на ТУ е най-високата, получавана от вуз досега у нас.

Рейтинговата система помага и за привличане интереса на бизнеса. Подготовката на студенти от една инженерна специалност изисква значителна материална и лабораторна база, за разлика от хуманитарните или икономическите специалности например. Ето защо е изключително важно прякото подпомагане от бизнеса в обучението на студентите.

но-технически и природо-математически направления, а за информатика и компютърни системи, въпреки че в последните години се забелязва интерес от страна на студентите, гладът за специалисти е голям и колкото и да се увеличават бройките, няма да е достатъчно. МОН отчита силен недостиг на строителни, машинни, водни инженери, енергетици, физици, химици, математици, педагози и специалисти по религия и теология. „МОН дава възможност на Техническия университет

в София във всичките си направления да приема повече студенти, отколкото са приели миналата година, например в общо инженерство – с 40% повече студенти. Проблемът обаче не е в нас, а в търсенето от страна на студентите на тези специалности“, каза министър Вълчев. За техническите университети във Варна, Габрово и Русе обаче е даден по-малък допълнителен прием поради по-слабите им оценки от акредитация и научен принос и по-слаба трудова реализация на възпитаниците им. **И**

